

6^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αυτισμού 13-15 Οκτωβρίου 2017

Μεταφορά στο οικιακό περιβάλλον δεξιοτήτων που αναπτύσσονται στα πλαίσια της Ψυχοθεραπείας Κοινωνικής & Συναισθηματικής Ανάπτυξης για άτομα με Διαταραχή Αυτιστικού Φάσματος Μέσης & Υψηλής λειτουργικότητας

Ν. Μαυροειδή^{1,2}, Μ. Τάσση^{1,2}, Δ. Πατσιάλα², Κ. Μπόλιας^{1,2}

1. Κέντρο Παιδιού και Εφήβου

2. Κέντρο Αναπτυξιακών και Συναισθηματικών Διαταραχών “Κων/νος Μπόλιας”

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

- 10ετής κλινική ψυχοθεραπευτική πρακτική
- Ψυχοθεραπεία Κοινωνικής και Συναισθηματικής Ανάπτυξης (ΨΚΣΑ)
- για άτομα με ΔΑΦ μέσης και υψηλής λειτουργικότητας
- Στοιχεία από τη γνωσιακή – συμπεριφοριστική & την ψυχοδυναμική προσέγγιση και τις θεωρίες της αναπτυξιακής ψυχολογίας.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ψυχοθεραπεία Κοινωνικής και Συναισθηματικής Ανάπτυξης (ΨΚΣΑ) για άτομα με ΔΑΦ Μ&ΥΛ

- Ψυχοκοινωνική υποστήριξη και ευεξία του ατόμου
 - μέσω της ανάπτυξης της κοινωνικής επικοινωνίας, και
 - της συναισθηματικής νοημοσύνης.
- ενίσχυση της αλληλεπίδρασης
 - καλλιέργεια της θεραπευτικής σχέσης
 - εργαλεία κατανόησης, υποστήριξης ανάπτυξης δεξιοτήτων

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Τομείς

- Κοινωνική επικοινωνία
- Κοινωνικές δεξιότητες
- Συναισθηματικός τομέας
- Αντίληψη εαυτού
- Ευελιξία σκέψης & Οργάνωση σκέψης
- Η μεταφορά δεξιοτήτων σε άλλα πλαίσια εκτός του θεραπευτικού
- μια σταθερή πρόκληση για τα θεραπευτικά προγράμματα στις ΔΑΦ.

«Μεταφορά στο οικιακό περιβάλλον δεξιοτήτων που αναπτύσσονται στα πλαίσια της ΨΚΣΑ για άτομα με ΔΑΦ Μ&Υ λειτουργικότητας».

Σκοπός:

- να αξιολογήσουμε τη μεταφορά συγκεκριμένων δεξιοτήτων κοινωνικής επικοινωνίας και διαχείρισης συναισθημάτων
- από το θεραπευτικό πλαίσιο ΨΚΣΑ στο οικογενειακό περιβάλλον
- την καθοδήγηση της κλινικής πρακτικής σε ατομικό επίπεδο και την αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών ΨΚΣΑ .

«Μεταφορά στο οικιακό περιβάλλον δεξιοτήτων που αναπτύσσονται στα πλαίσια της ΨΚΣΑ για άτομα με ΔΑΦ Μ&Υ λειτουργικότητας».

Πλαίσιο

- Κλινική αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας σε ατομικό επίπεδο-Θεραπευόμενοι / Γονείς - Συμβουλευτική**
- Αποτελεσματικότητα της θεραπευτικής προσέγγισης**

Έντυπο καταγραφής δεξιοτήτων (τροποποίηση από Advanced Conversational Skills, στο “Navigating the social world”, Τάσση – Μενούνου, 2013)

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ:	Νο ΣΥΝΕΔΡΙΑΣ:	ΘΕΡΑΠΕΥΤΗΣ:	→: ΠΡΟΣ ΠΟΙΟΝ X: ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ /ΕΘΕΣ
-------------	---------------	-------------	-------------------------------------

	ΔΕΞΙΟΤΗΤΑ	m		s		ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ
		→	X	→	X	
1	ΛΕΕΙ "ΓΕΙΑ"					
2	ΛΕΕΙ "ΑΝΤΙΟ"					
3	ΑΝΟΙΧΤΟΥ ΤΥΠΟΥ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ					
4	ΚΛΕΙΣ ΤΟΥ ΤΥΠΟΥ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ					
5	ΣΧΟΛΙΑ					
6	ΣΤΡΕΦΕΙ ΤΟ ΠΡΟΣΩΠΟ/ΣΩΜΑ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΑΛΛΟ					
7	ΒΛΕΜΜΑΤΙΚΗ ΕΠΑΦΗ					
8	ΠΕΡΙΜΕΝΕΙ ΤΗ ΣΕΙΡΑ ΤΟΥ (όχι διακοπή)					
9	ΠΑΡΑΜΕΝΕΙ ΣΤΟ ΘΕΜΑ (✓, X)					
10	ΠΑΡΑΧΩΡΕΙ ΤΗ ΣΕΙΡΑ ΤΟΥ					
11	ΖΗΤΑ ΣΥΓΓΝΩΜΗ: - ΑΥΘΟΡΜΗΤΑ - ΜΕΤΑ ΑΠΟ ΠΑΡΟΤΡΥΝΣΗ					
12	ΚΑΝΕΙ ΕΝΘΑΡΡΥΝΤΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ					
13	ΜΥΘΟΠΛΑΣΙΑ					
14						

Έντυπο, ποσοτική καταγραφή

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ: 13-11-13

№ ΣΥΝΕΔΡΙΑΣ:

ΘΕΡΑΠΕΥΤΗΣ: Μαριάννα

→: ΠΡΟΣ ΠΟΙΟΝ Χ: ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ /ΘΕΡΕΙΣ

Δομή συνεδρίας: 1) Νέα (με και χωρίς 'starters'), 2) Δραστηριότητα: παιχνίδι («Μάντζε ποιος»), 3) Έκφραση συναισθημάτων με ζωγραφική

	ΔΕΞΙΟΤΗΤΑ	Α		Β		ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ
		→	Χ	→	Χ	
1	ΛΕΕΙ "ΓΕΙΑ"	+		+		Όχι αυθόρμητα, ως απάντηση
2	ΛΕΕΙ "ΑΝΤΙΟ"	+		+		Όχι αυθόρμητα, ως απάντηση
3	ΑΝΟΙΧΤΟΥ ΤΥΠΟΥ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ	→ Β	0	→ Α	1	
4	ΚΛΕΙΣΤΟΥ ΤΥΠΟΥ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ	→ Β	2	→ Α	1	
5	ΣΧΟΛΙΑ	→ Β	3	→ Α	2	
6	ΣΤΡΕΦΕΙ ΤΟ ΠΡΟΣΩΠΟ/ΣΩΜΑ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΑΛΛΟ	+		+		
7	ΒΛΕΜΜΑΤΙΚΗ ΕΠΑΦΗ	+/-		+/-		Τα παιδιά κάνουν βλεμματική επαφή με τις συντονίστριες
8	ΠΕΡΙΜΕΝΕΙ ΤΗ ΣΕΙΡΑ ΤΟΥ (όχι διακοπή)	(-) Μαρ	1	+		Ο Α διέκοψε την Μ
9	ΠΑΡΑΜΕΝΕΙ ΣΤΟ ΘΕΜΑ (✓,Χ)	+		+		
10	ΠΑΡΑΧΩΡΕΙ ΤΗ ΣΕΙΡΑ ΤΟΥ	+	1	-		
11	ΖΗΤΑ ΣΥΓΓΝΩΜΗ: - ΑΥΘΟΡΜΗΤΑ - ΜΕΤΑ ΑΠΟ ΠΑΡΟΤΡΥΝΣΗ	+	1			Αυθόρμητα (όταν διέκοψε τη Μ)
12	ΚΑΝΕΙ ΕΝΘΑΡΡΥΝΤΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ	→ Β, → Μπέττυ+ Μαριάννα	1+1	-		Υποστήριξη από Α σε Β για επεισόδιο σχολικού εκφοβισμού. Υποστήριξη από Α σε θεραπεύτριες επειδή έχασαν στο παιχνίδι
13	ΜΥΘΟΠΛΑΣΙΑ	+	1	-		Είπε ότι παίζει 6- 7 μουσικά όργανα
14	ΕΠΙΘΕΤΙΚΗ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑ	-		-		

Αποτελεσματικότητα Θεραπευτικών Παρεμβάσεων

- Το ενδιαφέρον για την αποτελεσματικότητα των παρεμβάσεων στις ΔΑΦ αναπτύχθηκε τα 10-15 τελευταία χρόνια. Μέχρι τότε ελάχιστες σχετικές μελέτες είχαν γίνει (Howlin, P. 1999)

Αποτελεσματικότητα παρεμβάσεων στις ΔΑΦ: Αναζήτηση “autism- ASD treatment ” και “effectiveness” (2007-2017)

- ◆ ABA (ανάλυση εφαρμοσμένης συμπεριφοράς)
 - Πρώιμη παρέμβαση (Pivotal Response Treatment, Positive Behavior Support)
 - CBT (Γνωσιακή – Συμπεριφορική θεραπεία)
 - Intensive interaction (Εντατική αλληλεπίδραση)
- ◆ DIR/ Floortime
- ◆ Μουσικοθεραπεία
- ◆ Φαρμακοθεραπεία
- ◆ Τεχνικές χαλάρωσης και διαλογισμού (meditation, mindfulness)
- ◆ Διαιτητικούς παράγοντες: ειδικά διαιτολόγια, ω3 λιπαρά οξέα
- ◆ Βελονισμός
- ◆ Social Communication Interventions
- ◆ **Social skills groups**

Μελέτες αποτελεσματικότητας: Περιορισμοί 1

- Μικρά δείγματα
- Διαφορές ως προς το είδος της προσέγγισης, τη διάρκεια και τη συχνότητα εφαρμογής της
- Ανομοιογένεια ως προς το επίπεδο νοητικής λειτουργίας/ λόγου/ λειτουργικότητας των περιπτώσεων
- Έλλειψη τυχαιοποιημένων συγκριτικών μελετών, «τυφλών» ερευνητών.
- Placebo effect

Μελέτες αποτελεσματικότητας: Περιορισμοί 2

- “Low level” evidence
- Τα οφέλη δεν είναι σταθερά
- Δυσκολία στην διατήρηση των αποτελεσμάτων μέσα στον χρόνο
- Δυσκολία στη γενίκευση (εγγενής δυσκολία στις ΔΑΦ)

Αποτελεσματικότητα Ομάδων Κοιν Δεξιότητων –GSSI 1

Evid Based Child Health. 2013 Mar 7;8(2):266-315.

Cochrane review: social skills groups for people aged 6 to 21 with autism spectrum disorders

- Πέντε τυχαιοποιημένες συγκριτικές μελέτες RCTs
- Αξιολόγηση την επίδραση των ομάδων Κοινωνικών δεξιοτήτων σε
- 196 συμμετέχοντες με ΔΑΦ ηλικίας 6 to 21 ετών .

Αποτελέσματα :

- ✓ Κάποιες ενδείξεις για βελτίωση κοιν δεξιοτήτων συνολικά και για την ποιότητα των φιλικών σχέσεων .
- ✓ Χωρίς διαφορά για την αναγνώριση των συναισθημάτων / κοινωνική επικοινωνία – αναγνώριση ιδιωματισμών (2) .
- ✓ Μείωση του αισθήματος μοναξιάς (1) .
- ✓ Χωρίς επίδραση στην κατάθλιψη παιδιών ή γονέων .

Συμπεράσματα συγγραφέων:

Κάποιες ενδείξεις για βελτίωση, απαιτούνται περισσότερες μελέτες , ιδιαίτερα όσον αφορά στην ποιότητα της ζωής.

Αποτελεσματικότητα Ομάδων Κοιν Δεξιότητων – GSSI 2

Spain D, Blainey SH. Group social skills interventions for adults with high-functioning autism spectrum disorders: A systematic review. *Autism*. 2015 Oct;19(7):874-86. 10

- Συστηματική ανασκόπηση – Αποτελεσματικότητα GSSI για ενήλικες με ΔΑΦ ΜΥΛ.
- Πέντε μελέτες , 2 συγκριτικές , 3 μόνο θεραπευτικό σκέλος
- Ποικιλομορφία δομής, διάρκειας και περιεχομένου θεραπευτικής παρέμβασης, μεθοδολογικοί περιορισμοί .

Αποτελέσματα:

- ✓ Ενδείξεις για βελτίωση της κοινωνικής γνώσης και κατανόησης ,
- ✓ κοινωνικής λειτουργικότητας ,
- ✓ μείωση αισθήματος μοναξιάς , και πιθανόν
- ✓ συνοσηρότητας συναισθηματικών διαταραχών .

Αποτελεσματικότητα Ομάδων Κοιν Δεξιότητων – GSSI 3

Gates JA, Kang E, Lerner MD. Clin Psychol Rev. 2017 Mar;52:164-181.

Efficacy of group social skills interventions for youth with autism spectrum disorder: A systematic review and meta-analysis.

ΜΕΤΑ- ΑΝΆΛΥΣΗ: 19 τυχαιοποιημένες συγκριτικές μελέτες RCTs

Αξιολόγηση της συνολικής αποτελεσματικότητας των GSSI

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

- ✓ Συνολικά , τα αθροιστικά αποτελέσματα για τη θετική επίδραση χαρακτηρίζονται « Μέτρια» ($g=0.51, p<0.001$): Συμμετέχοντες, γονείς, θεραπευτές, εκπαιδευτές.

Συμπέρασμα συγγραφέων: Παρεμβάσεις Μέτρια αποτελεσματικές – Προβληματίζει η δυνατότητα γενίκευσης ή εφαρμογής εκτός θεραπευτικού πλαισίου.

Τι αναφέρουν οι **οικογένειες** για τις ομάδες κοινωνικών δεξιοτήτων (**IAN: Interactive Autism Network, 2009**)

Προκαταρκτικά αποτελέσματα από αναφορές 700 οικογενειών:

- 77% των γονέων αναφέρει βελτίωση στην επικοινωνία και κοινωνική λειτουργικότητα (20% ελάχιστη, 50% μέτρια, 30% μεγάλη βελτίωση. Προσοχή: placebo effect!)
- Η πλειοψηφία των γονέων θεωρεί αυτή την θεραπευτική προσέγγιση χαμηλού ρίσκου και ελκυστική

Αποτελεσματικότητα Παρεμβάσεων για ανάπτυξη Κοιν Δεξιότητων

- Placebo-like response in absence of treatment in children with Autism. [Jones RM, Carberry C, Hamo A, Lord C. Autism Res. 2017 Apr 12.](#)
- Baseline factors predicting placebo response to treatment in children and adolescents with autism spectrum disorders: a multisite randomized clinical trial. [King BH, Dukes K, Donnelly CL, Sikich L, McCracken JT, Scahill L, Hollander E, Bregman JD, Anagnostou E, Robinson F, Sullivan L, Hirtz D](#)

Αποτελεσματικότητα παρεμβάσεων στις ΔΑΦ. Αναφέρονται **οφέλη** σε κάποια παιδιά ως προς

:

- προσαρμοστικότητα (Reed, P., 2007, Smith, I. 2015),
- γνωστικές δεξιότητες (Reed, P., 2007, Smith, I. 2015),
- επικοινωνία (Adams, C. 2012, Dawn, D., 2015)
- μείωση του άγχους (Dawn, D., 2015), (Cashin, A., 2012)
- βελτίωση κοινωνικών δεξιοτήτων (IAN Research Findings, 2009; The Ontario Centre of Excellence for Child and Youth Mental Health, 2011 ; Wang, S. 2012; Watkins, L. 2014; Spain & Blainey, 2015),
- Ποιότητα ζωής παιδιών (Bagdadli, 2013) και γονέων (Rayan, A., 2016)
- Βελτίωση κοινωνικής λειτουργικότητας, βελτιώνοντας την κοινωνική κατανόηση και μείωση αισθήματος μοναξιάς στους ενήλικες. Spain D.& BlaineyS., 2015

Μελέτες αποτελεσματικότητας προγραμμάτων κοινωνικών δεξιοτήτων: Περιορισμοί

- Εκτός από όλους τους προαναφερθέντες, στις μελέτες υπάρχει διαφορά στον **ορισμό** των κοινωνικών δεξιοτήτων και στο τι περιλαμβάνουν
- Θεραπευτική μεθοδολογία
- Σταθερό εύρημα η δυσκολία στην διατήρηση των αποτελεσμάτων και η **μεταφορά** των δεξιοτήτων σε άλλα πλαίσια (The Ontario Centre of Excellence for Child and Youth Mental Health, 2011)
- Πάντως, υπάρχουν επαρκείς ενδείξεις ότι οι ομάδες κοινωνικών δεξιοτήτων **μπορούν να βελτιώσουν την κοινωνική κατανόηση και συμπεριφορά** (Reichow & Volkmar, 2010, Owens et al., 2008).

«Μεταφορά στο οικιακό περιβάλλον δεξιοτήτων που αναπτύσσονται στα πλαίσια της ΨΚΣΑ για άτομα με ΔΑΦ Μ&Υ λειτουργικότητας».

Στόχοι:

- να αξιολογηθεί η μεταφορά δεξιοτήτων κοιν επικοινωνίας και διαχείρισης/έκφρασης συναισθημάτων στο οικογενειακό περιβάλλον
- να αναδειχθούν παράγοντες που δυνητικά συνδέονται με τη δυνατότητα μεταφοράς, έτσι ώστε να καταστεί δυνατή η βελτίωση και προσαρμογή των παρεχόμενων υπηρεσιών ΨΚΣΑ.

Μεταφορά στο οικιακό περιβάλλον δεξιοτήτων που αναπτύσσονται στα πλαίσια της ΨΚΣΑ για άτομα με ΔΑΦ Μ&Υ λειτουργικότητας».

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

- Συλλογή κλινικών πληροφοριών από τους γονείς.
- Ερωτηματολόγιο Κλινικής αξιολόγησης μεταφοράς δεξιοτήτων κοιν επικοινωνίας και διαχείρισης συναισθημάτων στο οικογενειακό περιβάλλον
- Στοιχεία από κλινική συνέντευξη στη συμβουλευτική
- Λαμβάνοντας υπόψη την ημιδομημένη συνέντευξη ADI-R
- Κατάκτηση δεξιοτήτων σε 5 βασικούς τομείς :Κοιν επικ –δεξιότητες συζήτησης, αναγνώριση και διαχείριση συναισθημάτων, ανοχή στη ματαίωση, κοιν δεξιότητες , διαχείριση ελεύθερου χρόνου.
- Καταγραφή ποιοτικών και ποσοτικών δεδομένων.
- Ποσοτικά :κλίμακα 0-3 : 0 (καθόλου), 1 (σπάνια), 2 (συχνά), 3 (πολύ συχνά ή πάντα).

Μεταφορά στο οικιακό περιβάλλον δεξιοτήτων που αναπτύσσονται στα πλαίσια της ΨΚΣΑ για άτομα με ΔΑΦ Μ&Υ λειτουργικότητας

- Συχνότητα χορήγησης: 2 φορές/χρόνο :στην αρχή της «σχολικής» χρονιάς ή με την έναρξη της ψυχοθεραπείας, και στο τέλος της χρονιάς=
- Ανά 4-6 μήνες
- Πληθυσμός: γονείς παιδιών με ΔΑΦ ΜΥΛ που είναι ή ξεκινούν ΨΚΣΑ,
- Προαπαιτούμενα: ενημέρωση γονέων και υπογραφή συναίνεσης, Ανωνυμία- Προστασία ευαίσθητων & προσωπικών δεδομένων .
- Διάρκεια: 15 ‘
- Πιλοτική εφαρμογή σε 5 άτομα με παιδιά ηλικίας ανάλογης του πληθυσμού
- Ανάλυση : Για τον κάθε συμμετέχοντα : μεταβολή του σκορ ανά ερώτηση , ανά κατηγορία και συνολικά.
- Μεταβολή του μέσου όρου ανά ερώτηση και ανά κατηγορία.
- Συσχέτιση , κατόπιν διαστρωμάτωσης, με διάρκεια θεραπείας & συχνότητα ,αρχική εικόνα, φύλο, ηλικία.

**Μεταφορά στο οικιακό περιβάλλον δεξιοτήτων που αναπτύσσονται στα πλαίσια της ΨΚΣΑ για άτομα με ΔΑΦ Μ&Υ λειτουργικότητας.
Αποτελέσματα**

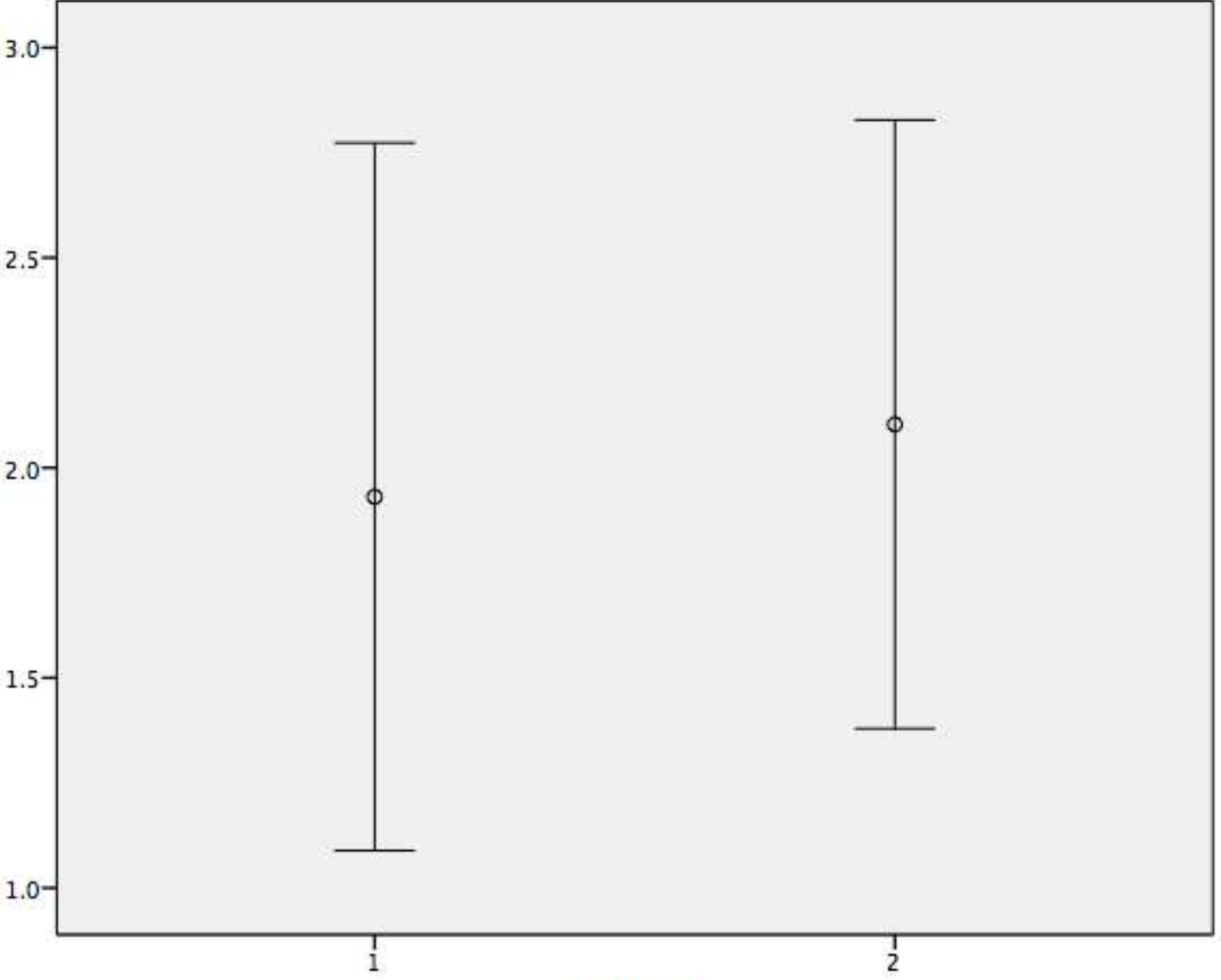
- **Χορήγηση 1& 2 : 29**
 - **Χορήγηση 1& 2 & 3: 12**
 - **Κατοικία: Αττική & ΧΙΟ**
 - **Ηλικία: 11,2+/- 3,7 (6-21)**
 - **Χρονική διάρκεια θεραπείας: 4 μήνες-5 έτη**
- ΜΤ: 14μήνες +/- 10**
- 1^η χορήγηση: 10 μήνες+/- 9**

Μεταφορά στο οικιακό περιβάλλον δεξιοτήτων που αναπτύσσονται στα πλαίσια της ΨΚΣΑ για άτομα με ΔΑΦ Μ&Υ λειτουργικότητας. Αποτελέσματα

Ερώτηση

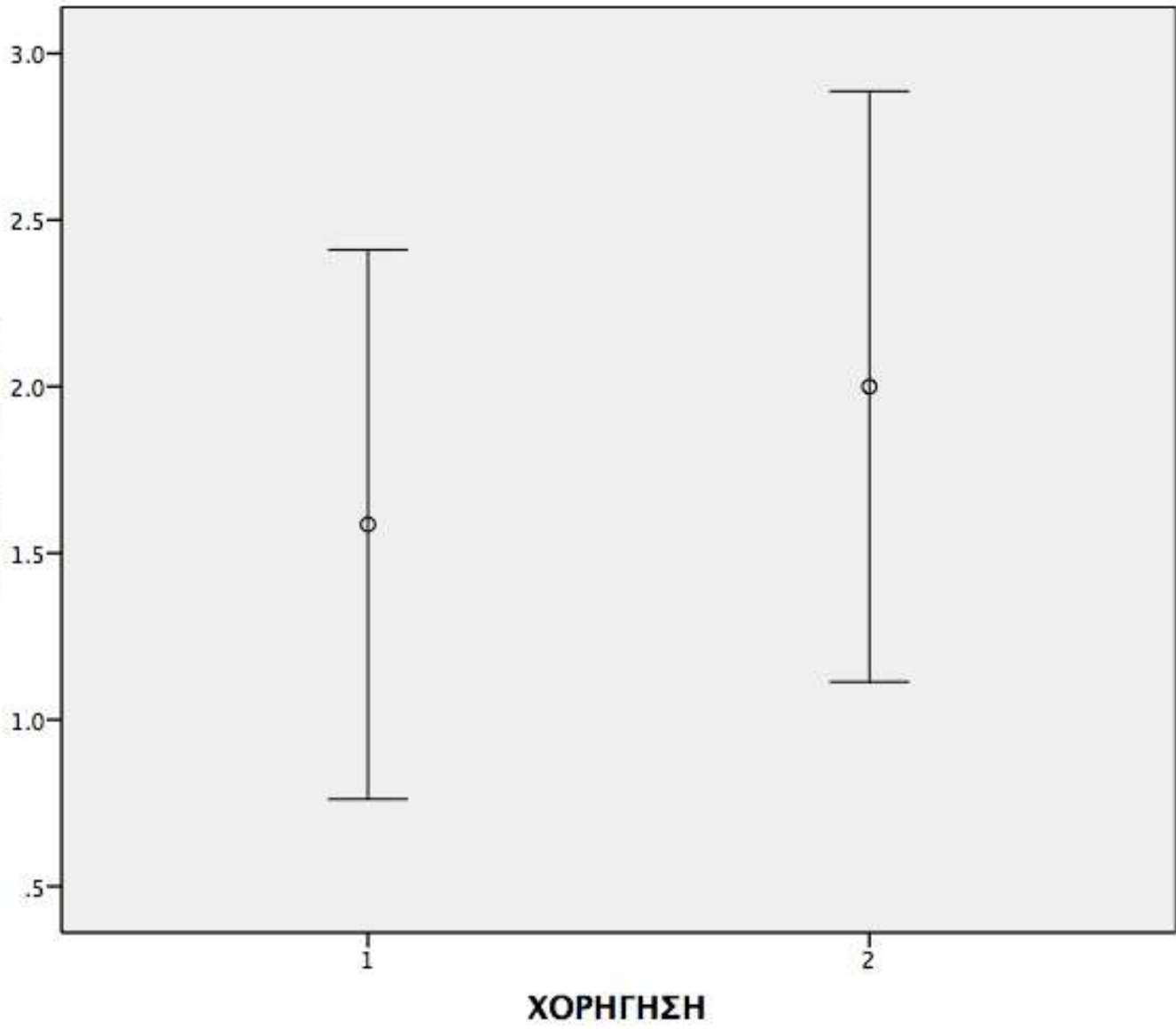
	%	X1/X2
• A1. "Φέρνει" τα νέα του από άλλα πλαίσια; (πχ λέει τα νέα του από το σχολείο);	• Σπάνια	<u>37,9/ 20,7</u>
	• Συχνά	<u>31/48</u>
	• Πολύ συχνά	31/31
• A2. Κάνει ερωτήσεις σε σας ή τα άλλα μέλη της οικογένειας (γονείς και αδέρφια) για διάφορα θέματα;	• Σπάνια	41,4/27,6
	• Συχνά	37,9/34,5
	• <u>Πολύ συχνά</u>	<u>13,8/34,5</u>
• A3. Μπαίνει σε διάλογο;	• Σπάνια	<u>27,6/10,3</u>
	• Συχνά	<u>44,8/55,2</u>
	• Πολύ συχνά	<u>24/34,5</u>

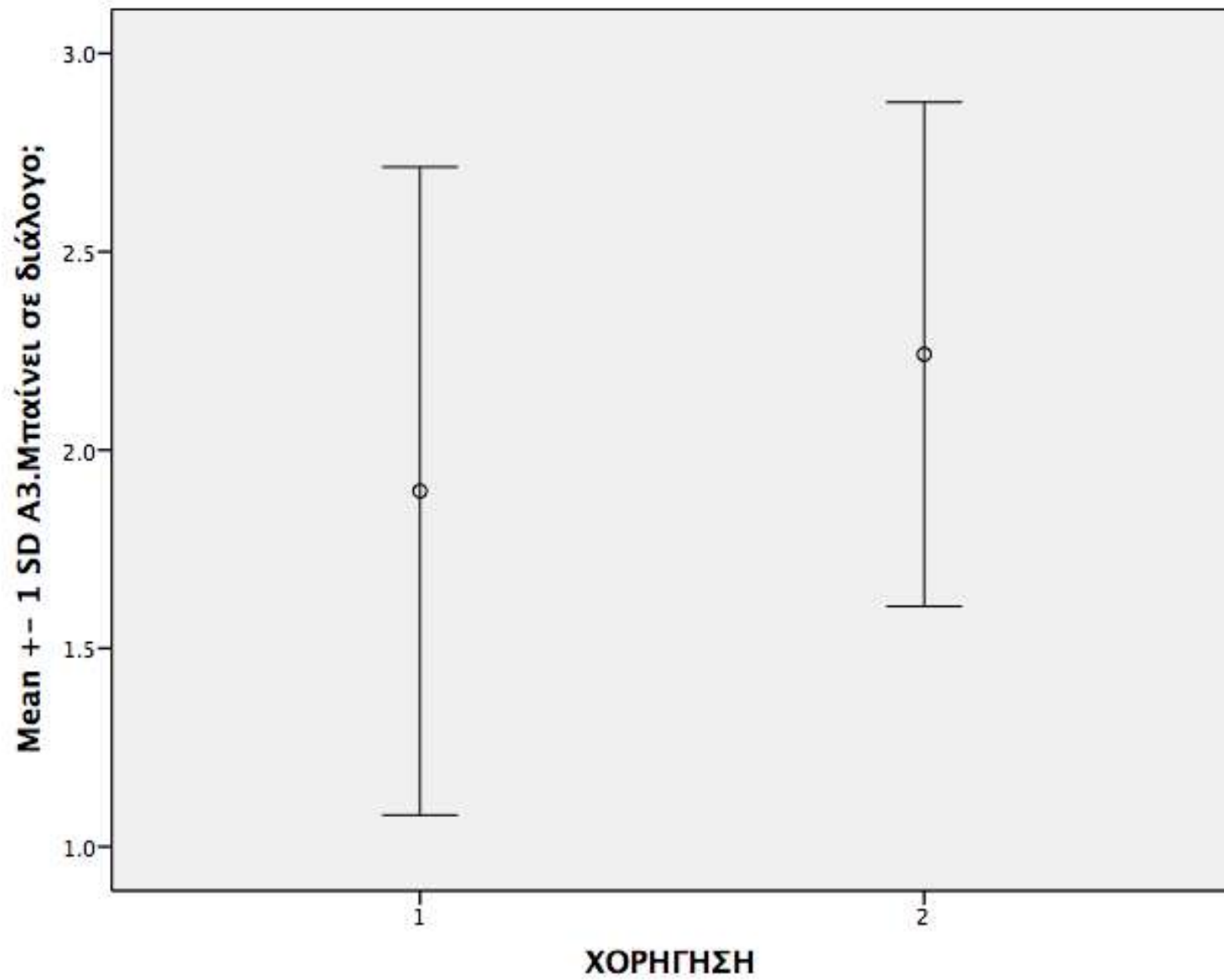
Μean \pm 1 SD A1. "Φέρνει" τα νέα του από άλλα πλαισία; (πχ λείει τα νέα του από το σχολείο);

ΧΟΡΗΓΗΣΗ

Mean \pm 1 SD A2.Κάνει ερωτήσεις σε σας ή τα άλλα μέλη της οικογένειας (γονείς και αδέρφια) για διάφορα θέματα;

Αποτελέσματα

Ερώτηση

- B1. Εκφράζει αυθόρμητα με λόγια τα προσωπικά του συναισθήματα;
- B2. Συνδέει τα συναισθήματα αυτά με γεγονότα;
- B3. α. Ποιά συναισθήματα εκφράζει συνήθως και πόσο συχνά; (Θυμός)

X1/X2

B1 Σπάνια 27,6/24

- Συχνά 41/44,8
- Πολύ συχνά 27,6/31

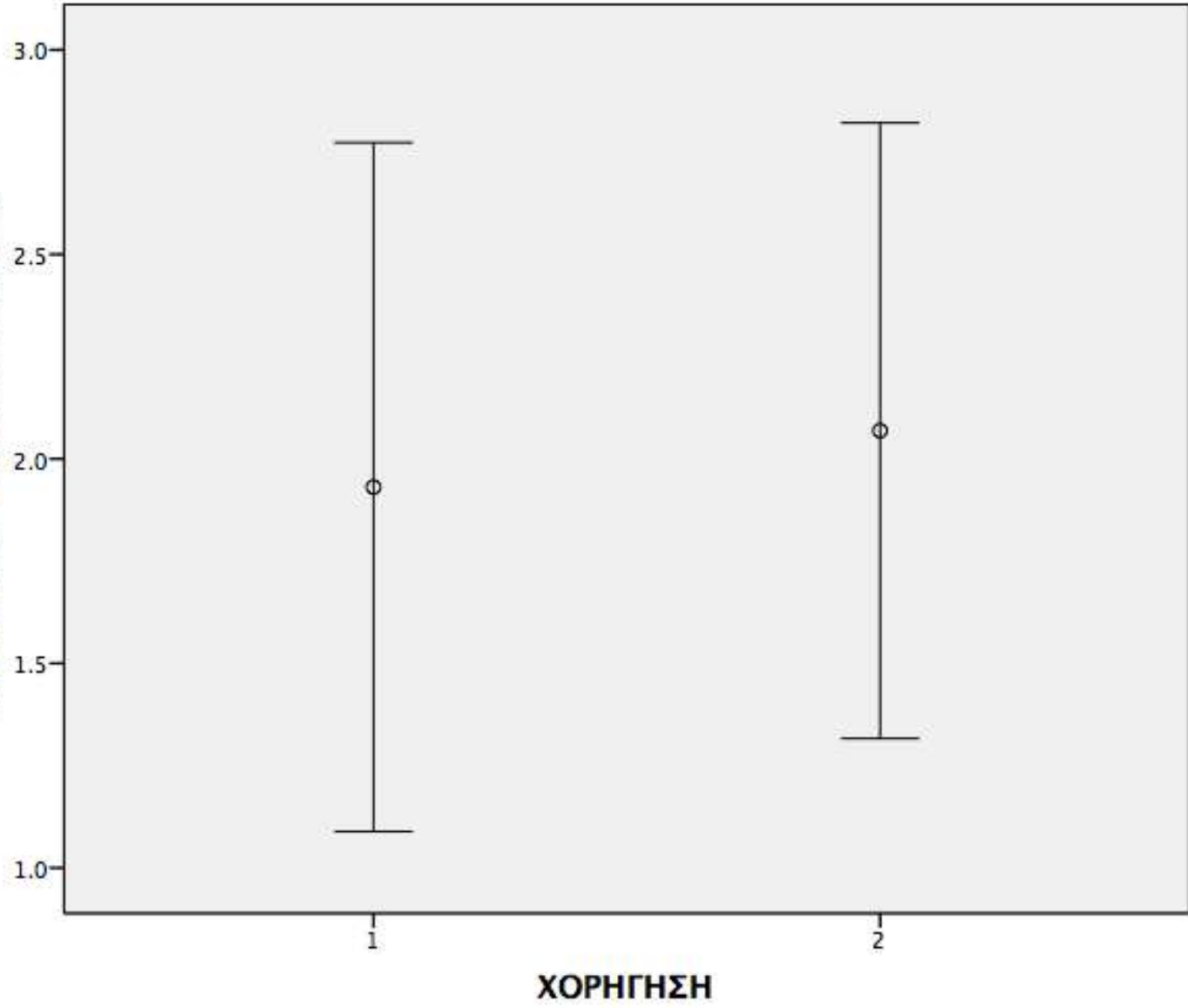
B2 Σπάνια 24/24

- Συχνά 41/51,7
- Πολύ συχνά 34,5/27,6

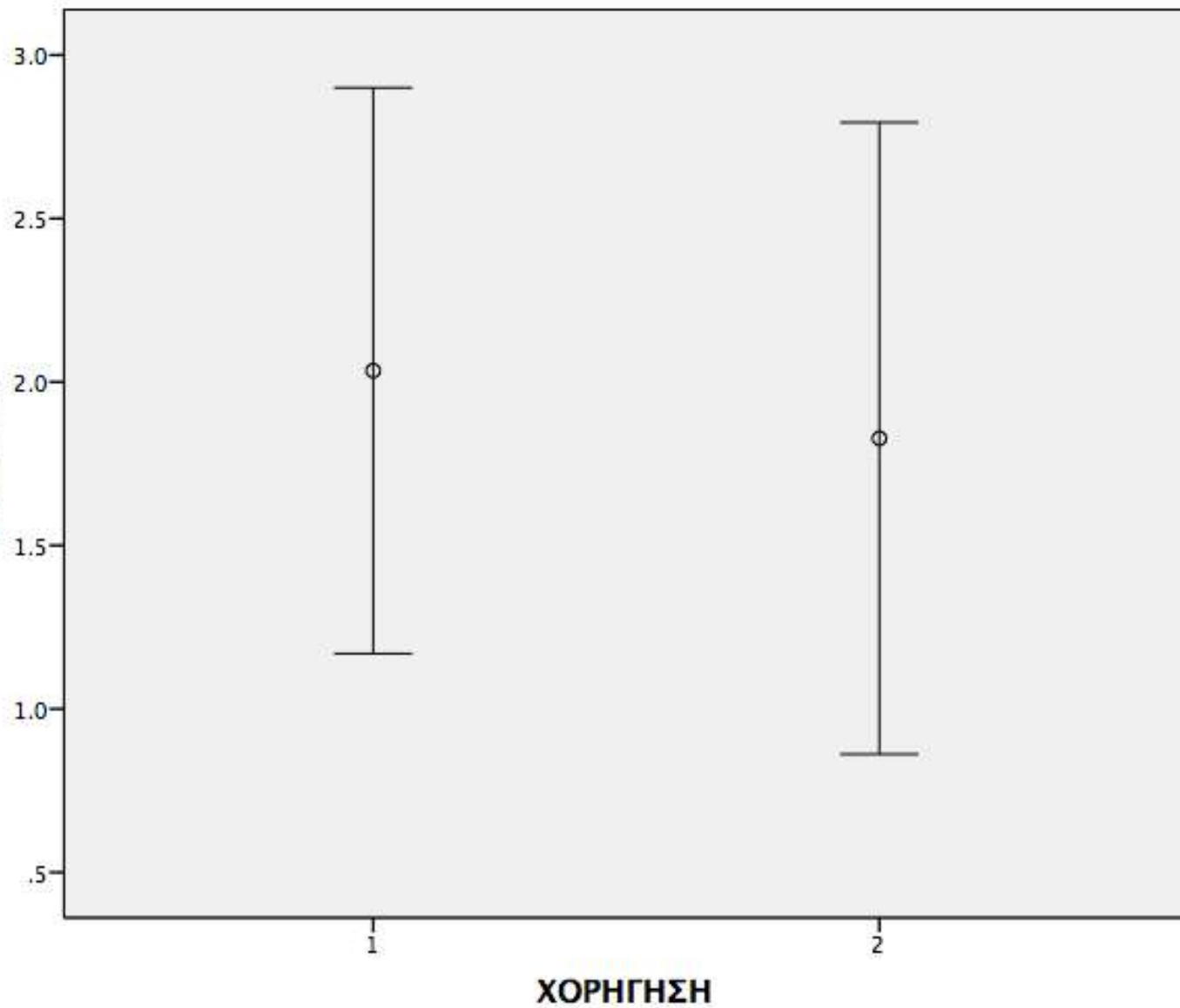
B3 Σπάνια 14/17

- Συχνά 41/51
- Πολύ συχνά 17/31

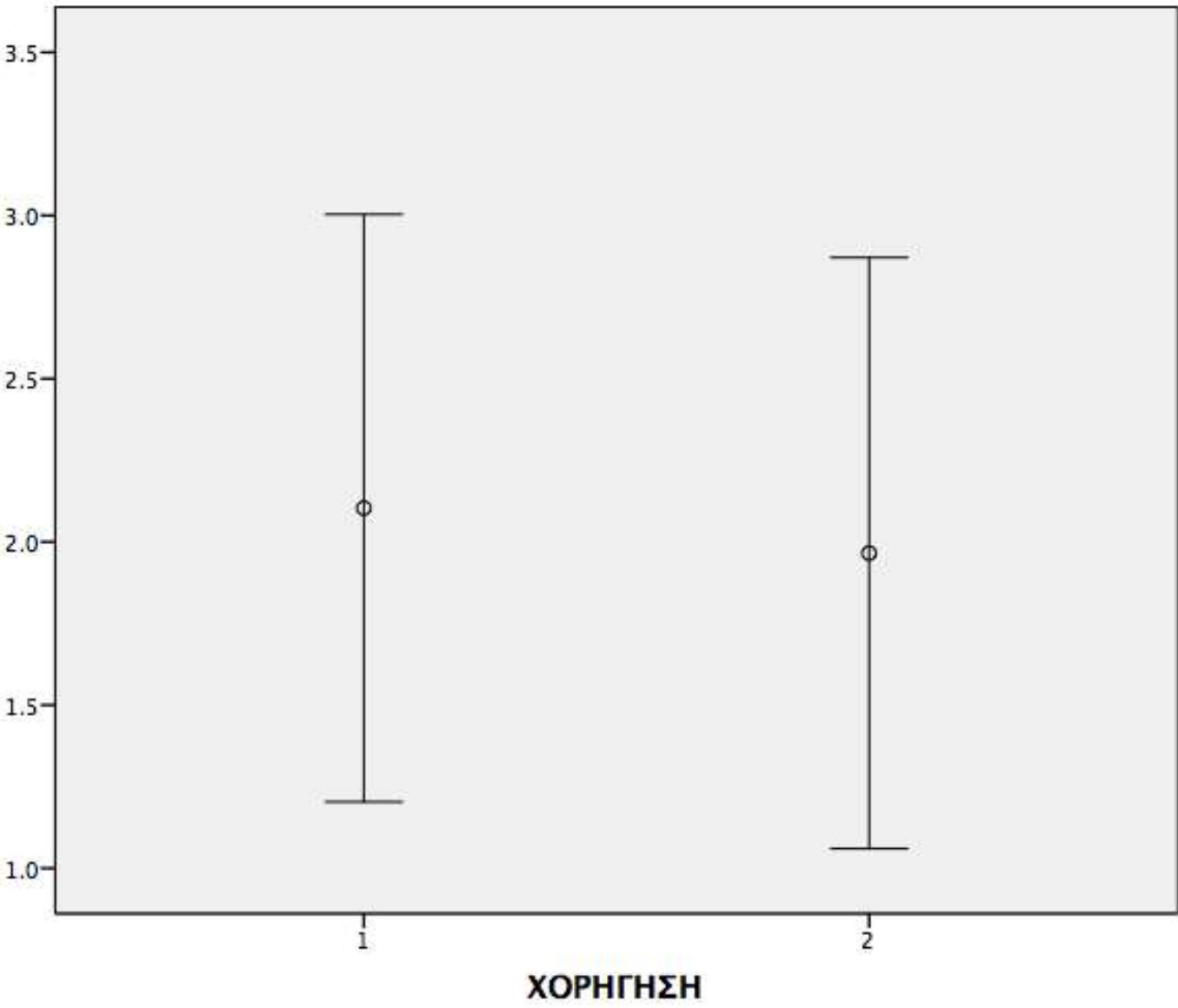
Mean \pm 1 SD Β1.Εκφράζει αυθόρμητα με λόγια τα
προσωπικά του συναισθήματα;

Mean \pm 1 SD Β2.Συνδέει τα συναισθήματα αυτά με
Υεγονότα;

Mean \pm 1 SD Β3.α.Ποιά συναισθήματα εκφράζει
συνήθως και πόσο συχνά; (Θυμός)

Αποτελέσματα

- Β3.β. Ποιά συναισθήματα εκφράζει συνήθως και πόσο συχνά; (Χαρά)

Β3.β Καθόλου 4/7

- Σπάνια 14/17
- Συχνά 62/51
- Πολύ συχνά 17/31

- Β3.γ. Ποιά συναισθήματα εκφράζει συνήθως και πόσο συχνά; (Λύπη)

Β3.γ Καθόλου 7/7

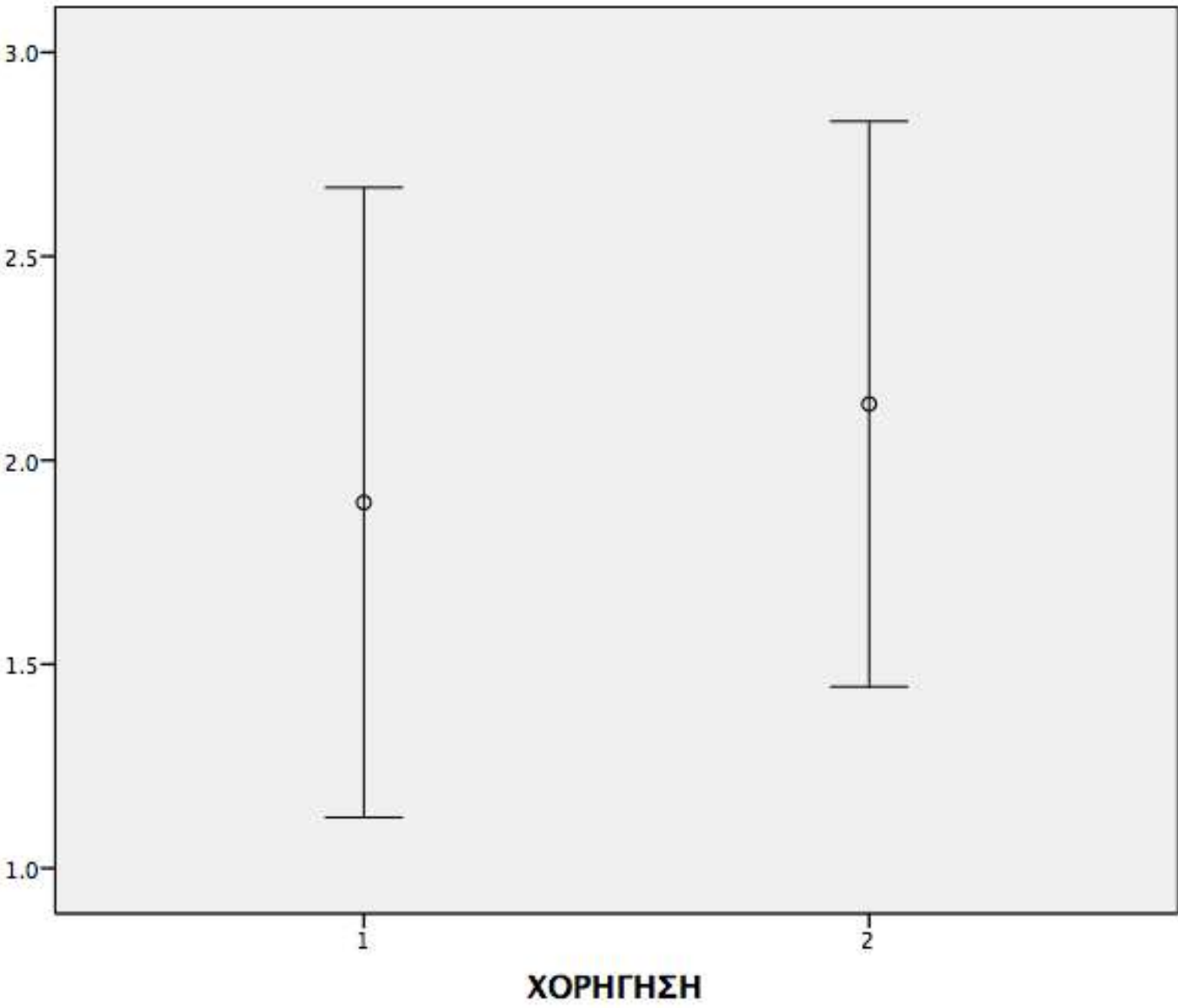
- Σπάνια 57/26
- Συχνά 32/ 51
- Πολύ συχνά 4/ 14

- Β3.δ. Ποιά συναισθήματα εκφράζει συνήθως και πόσο συχνά; (Φόβος)

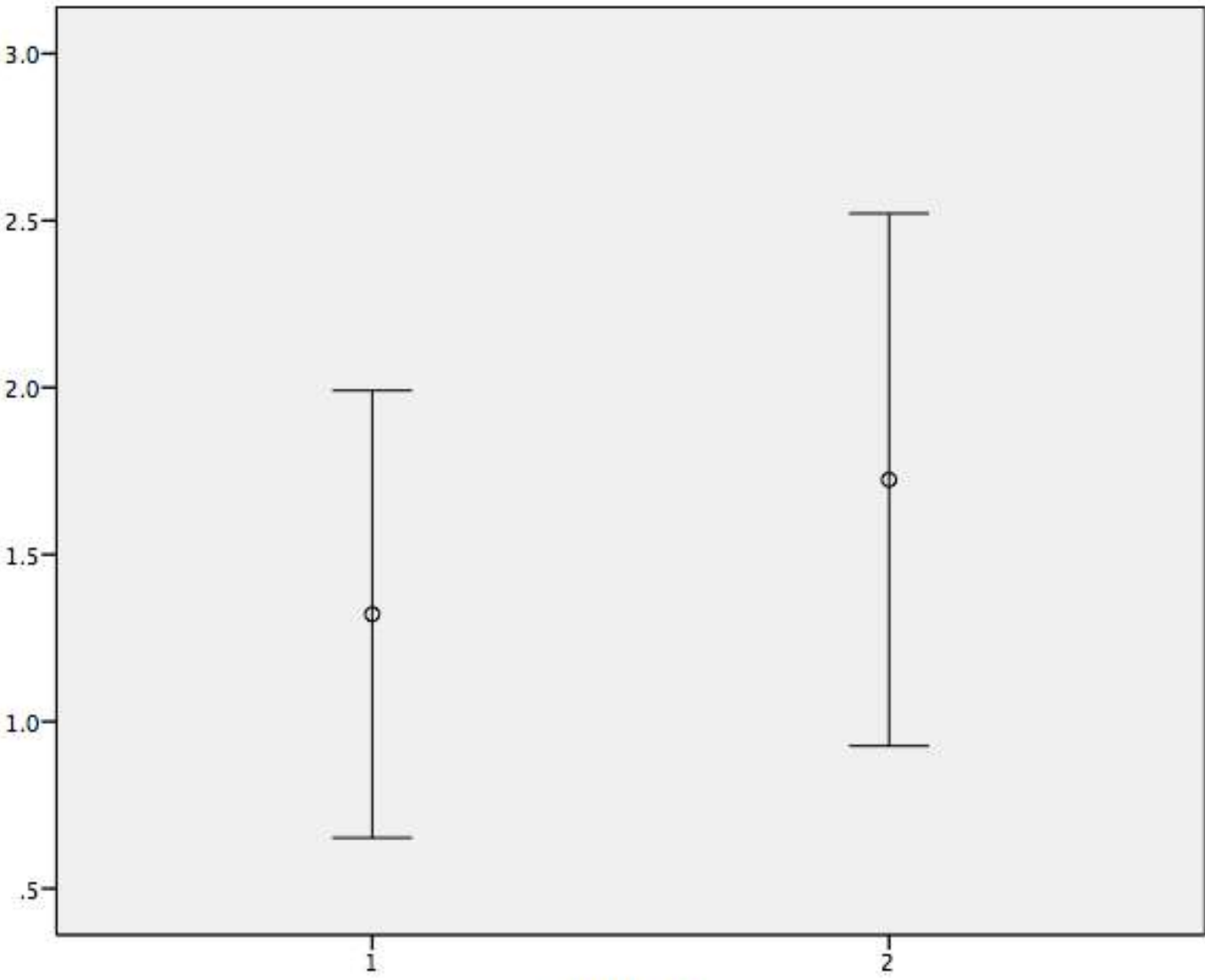
Β3.δ Καθόλου 14/ 3,4

- Σπάνια 55/62
- Συχνά 27/ 17
- Πολύ συχνά 3,4/ 17

Mean \pm 1 SD Β3.β.Ποιά συναισθήματα εκφράζει
συνήθως και πόσο συχνά; (Χαρά)

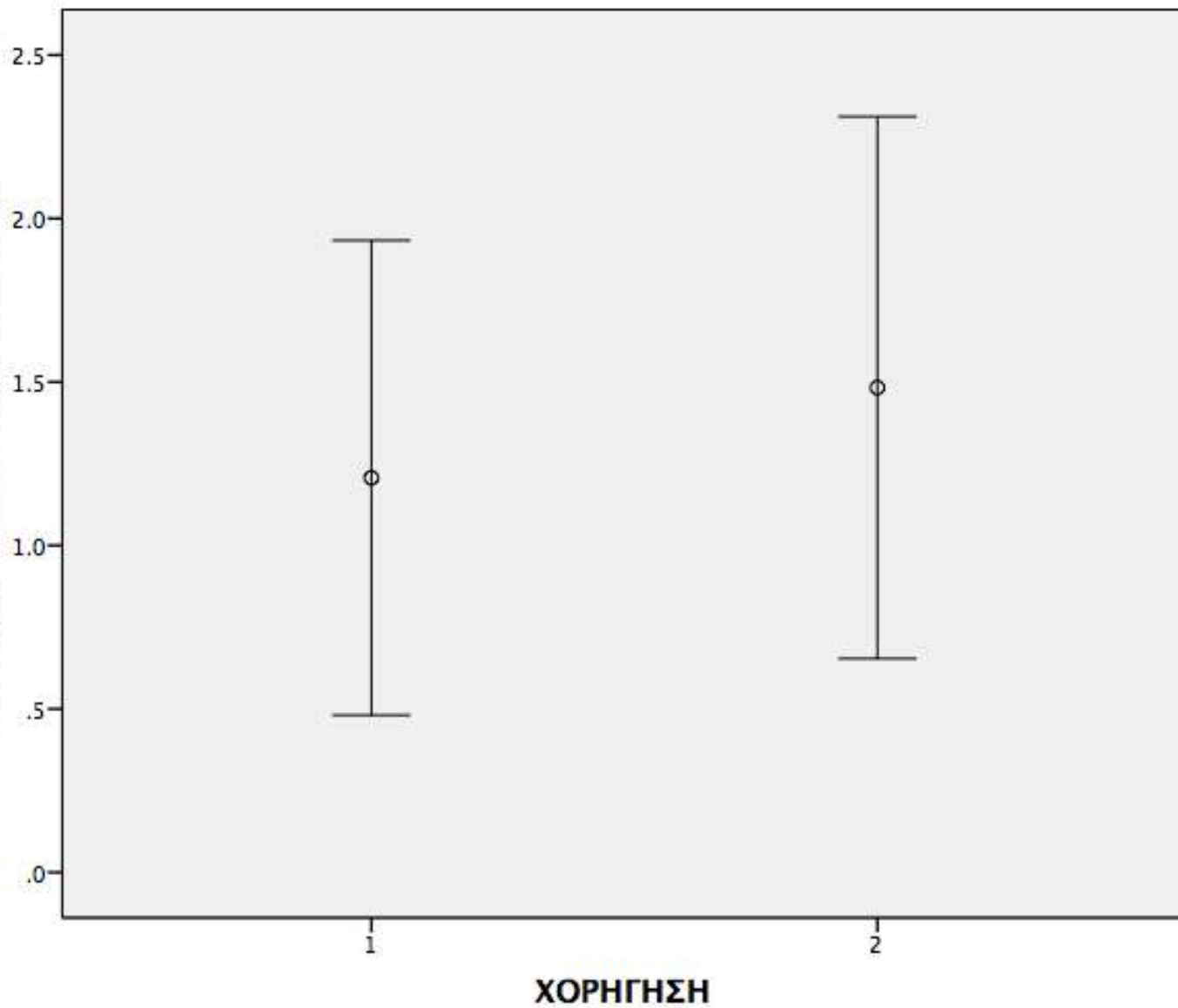

Mean \pm 1 SD Β3.γ.Ποιά συναισθήματα εκφράζει
συνήθως και πόσο συχνά; (Λύπη)

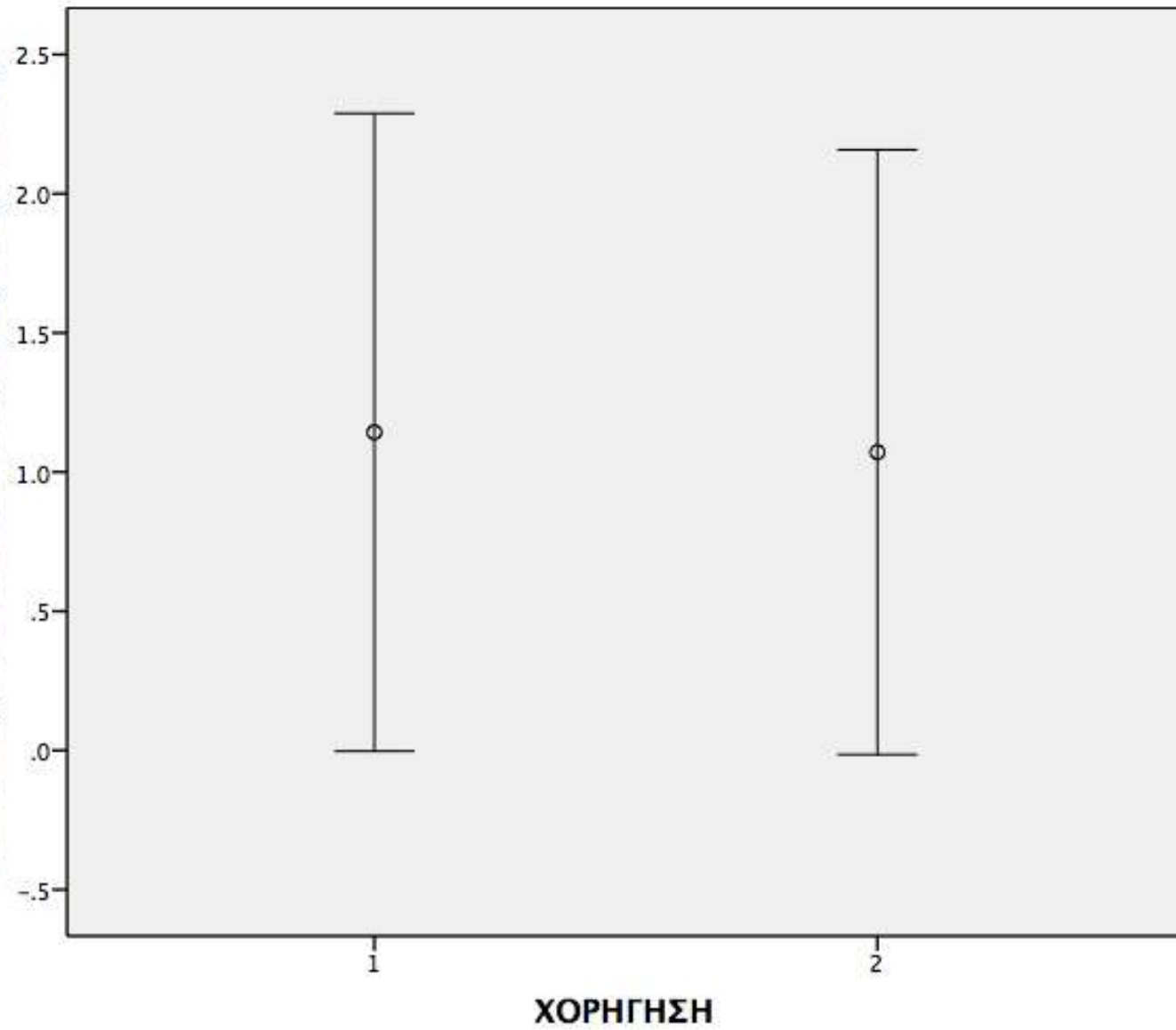
ΧΟΡΗΓΗΣΗ

Mean \pm 1 SD Β3.δ.Ποιά συναισθήματα εκφράζει
συνήθως και πόσο συχνά; (Φόβος)

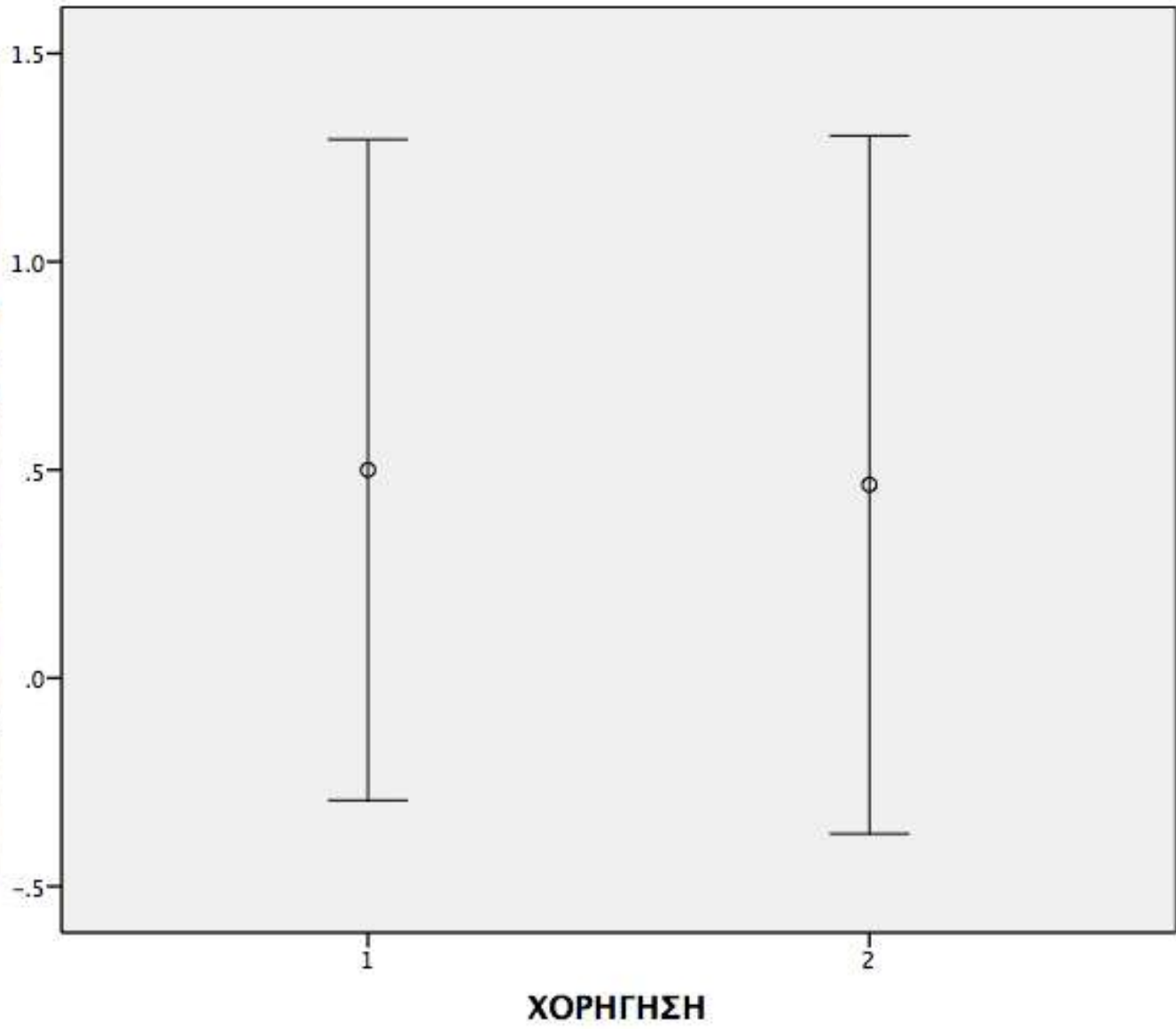

- Γα.Πώς αντιδρά όταν δεν γίνεται αυτό που θέλει: Γίνεται επιθετικός προς τους άλλους
- Γβ.Πώς αντιδρά όταν δεν γίνεται αυτό που θέλει: Γίνεται επιθετικός προς τον εαυτό του
- Καθόλου
- Σπάνια
- Συχνά Πολύ συχνά
- Καθόλου
- Σπάνια
- Συχνά
- Πολύ συχνά

Mean \pm 1 SD Γα.Πώς αντιδρά όταν δεν γίνεται αυτό που θέλει; (Γίνεται επιθετικός προς τους άλλους)

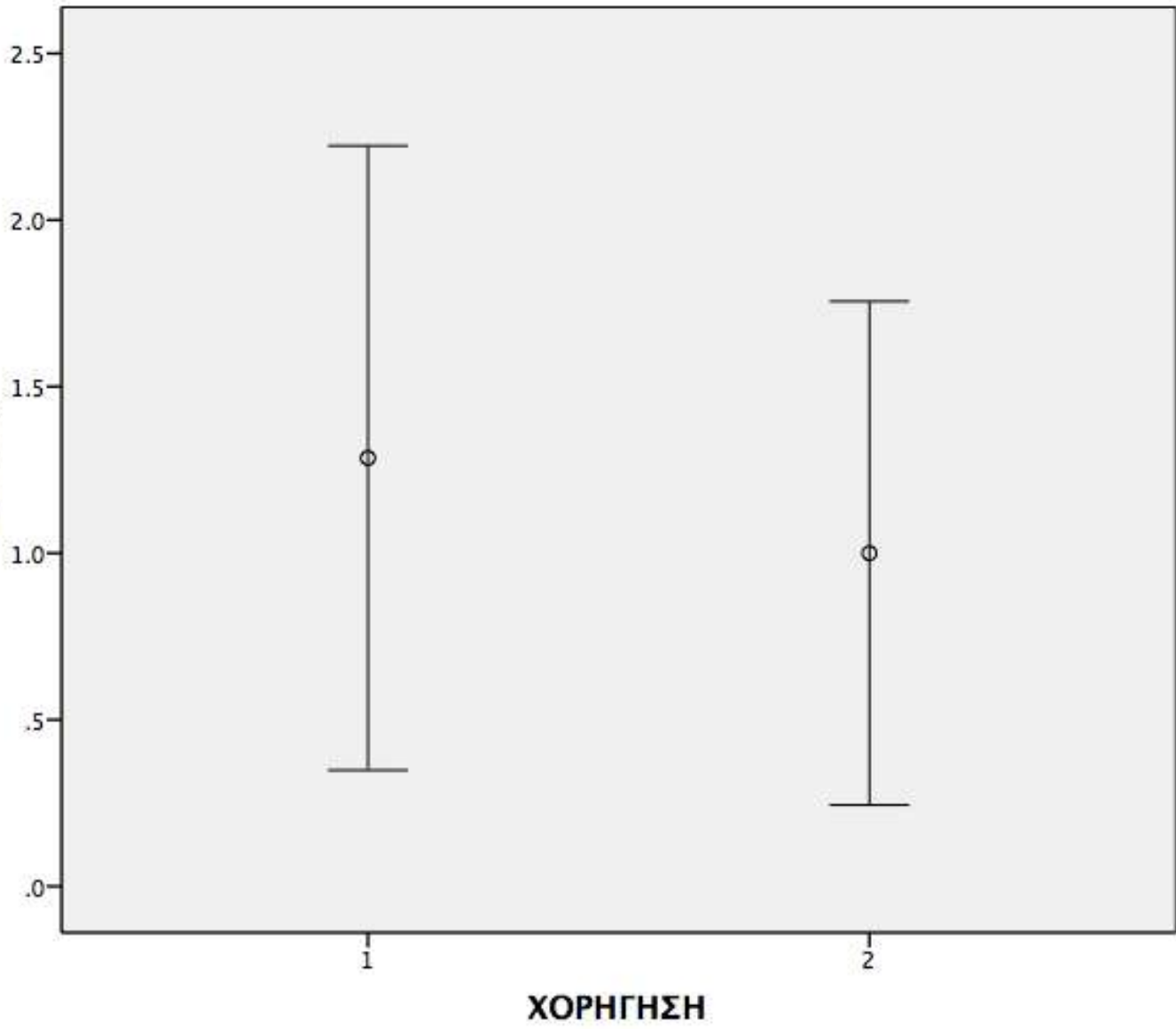

Mean \pm 1 SD Γβ.Πώς αντιδρά όταν δεν γίνεται αυτό που θέλει; (Γίνεται επιθετικός προς τον εαυτό του)

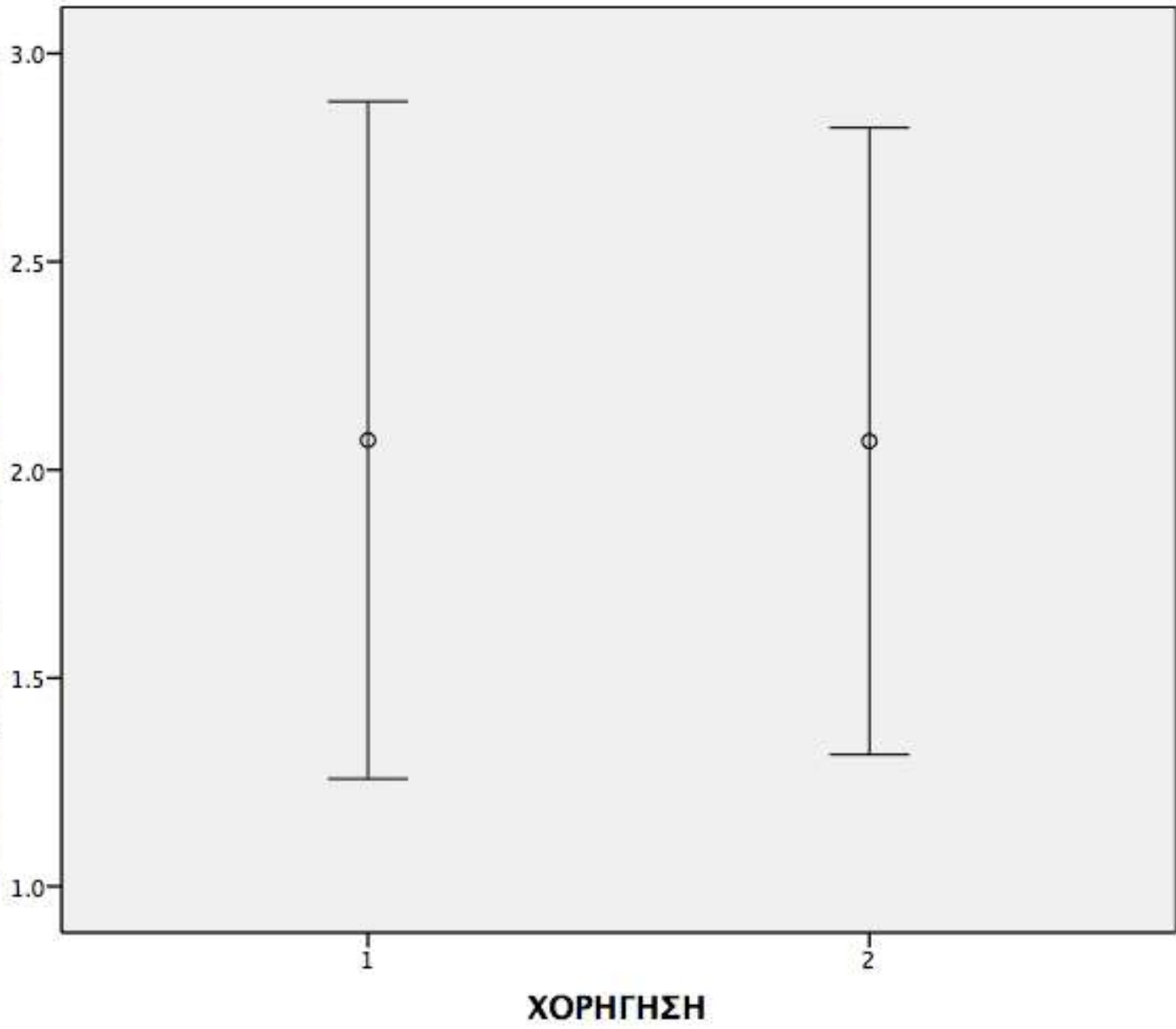

- **Γδ.Πώς αντιδρά όταν δεν γίνεται αυτό που θέλει:
Καταστρέφει αντικείμενα ή επιτίθεται λεκτικά**
- **Γε.Πώς αντιδρά όταν δεν γίνεται αυτό που θέλει:
Αποσύρεται, κλείνεται στον εαυτό του**
- **Καθόλου**
- **Σπάνια**
- **Συχνά**
- **Πολύ συχνά**
- **Καθόλου**
- **Σπάνια**
- **Συχνά**
- **Πολύ συχνά**

Mean \pm 1 SD Γδ.Πώς αντιδρά όταν δεν γίνεται αυτό που θέλει; (Καταστρέφει αντικείμενα ή επιτίθεται λεκτικά)

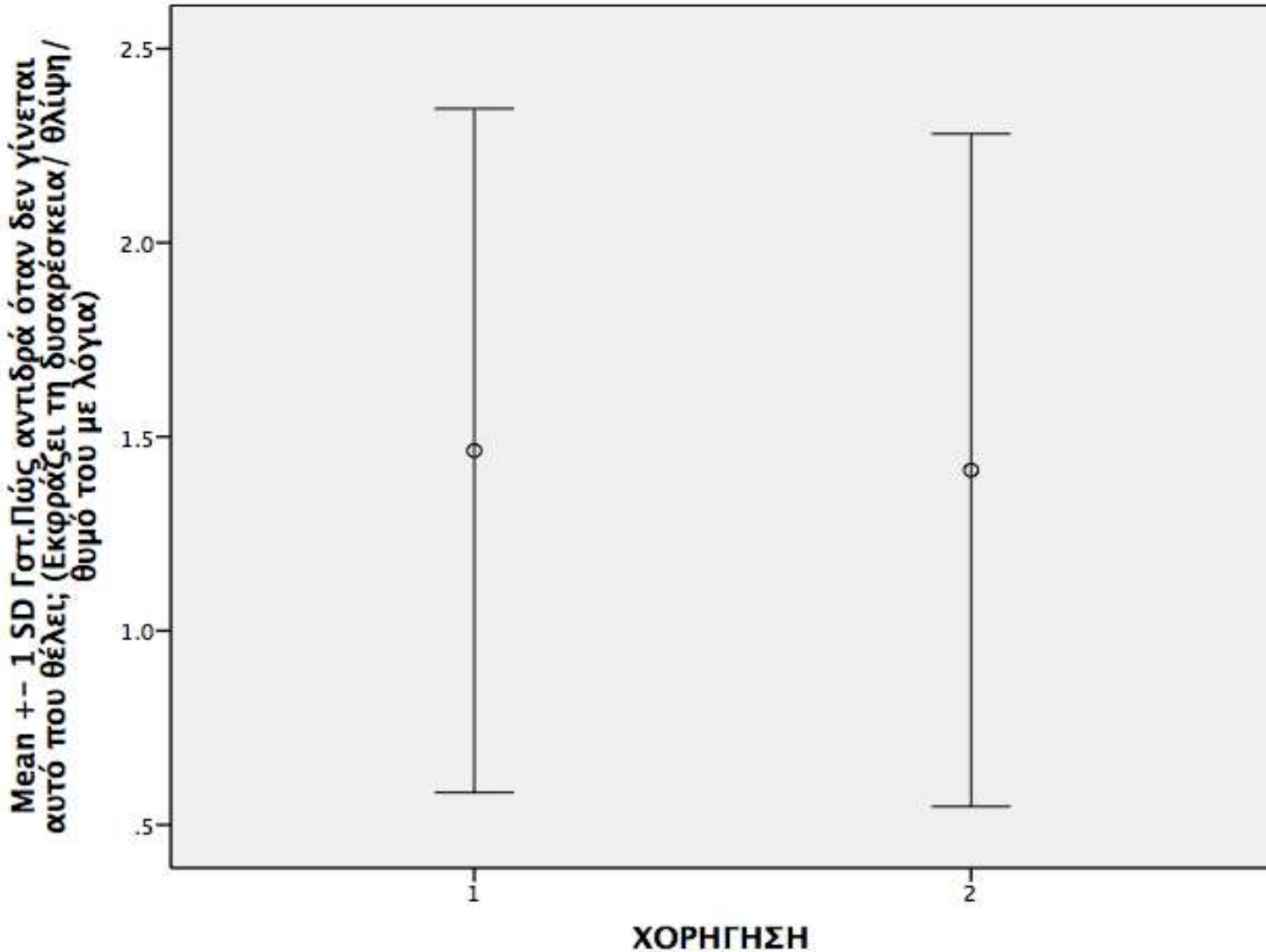
Mean \pm 1 SD Γε.Πώς αντιδρά όταν δεν γίνεται αυτό που θέλει; (Αποσύρεται, κλείνεται στον εαυτό του)

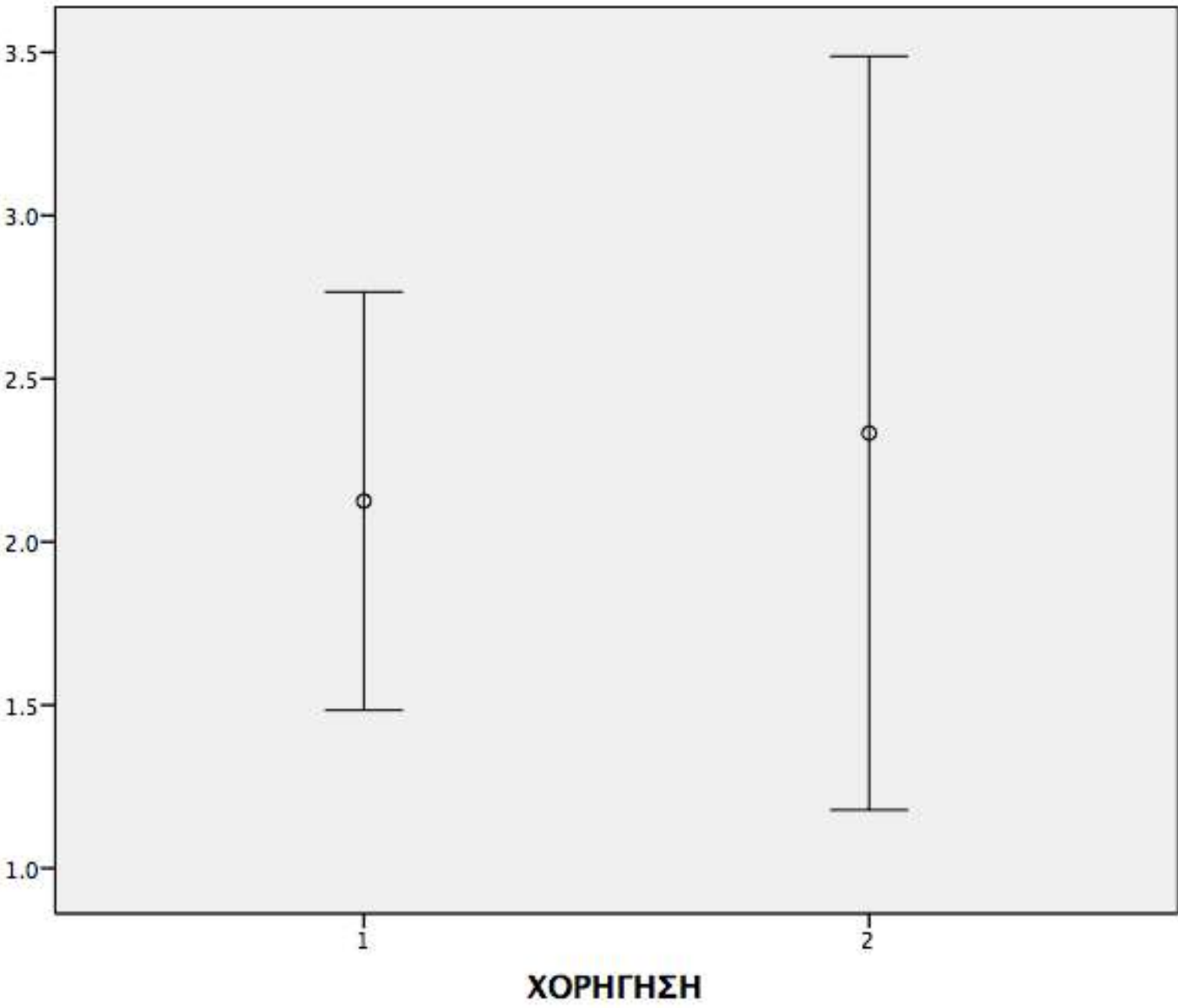
- Γστ.Πώς αντιδρά όταν δεν γίνεται αυτό που θέλει: Εκφράζει τη δυσαρέσκεια/ θλίψη/ θυμό του με λόγια
- Γζ.Πώς αντιδρά όταν δεν γίνεται αυτό που θέλει: Δείχνει μεγάλη ανοχή

- Καθόλου
- Σπάνια
- Συχνά
- Πολύ συχνά
- Καθόλου
- Σπάνια
- Συχνά
- Πολύ συχνά

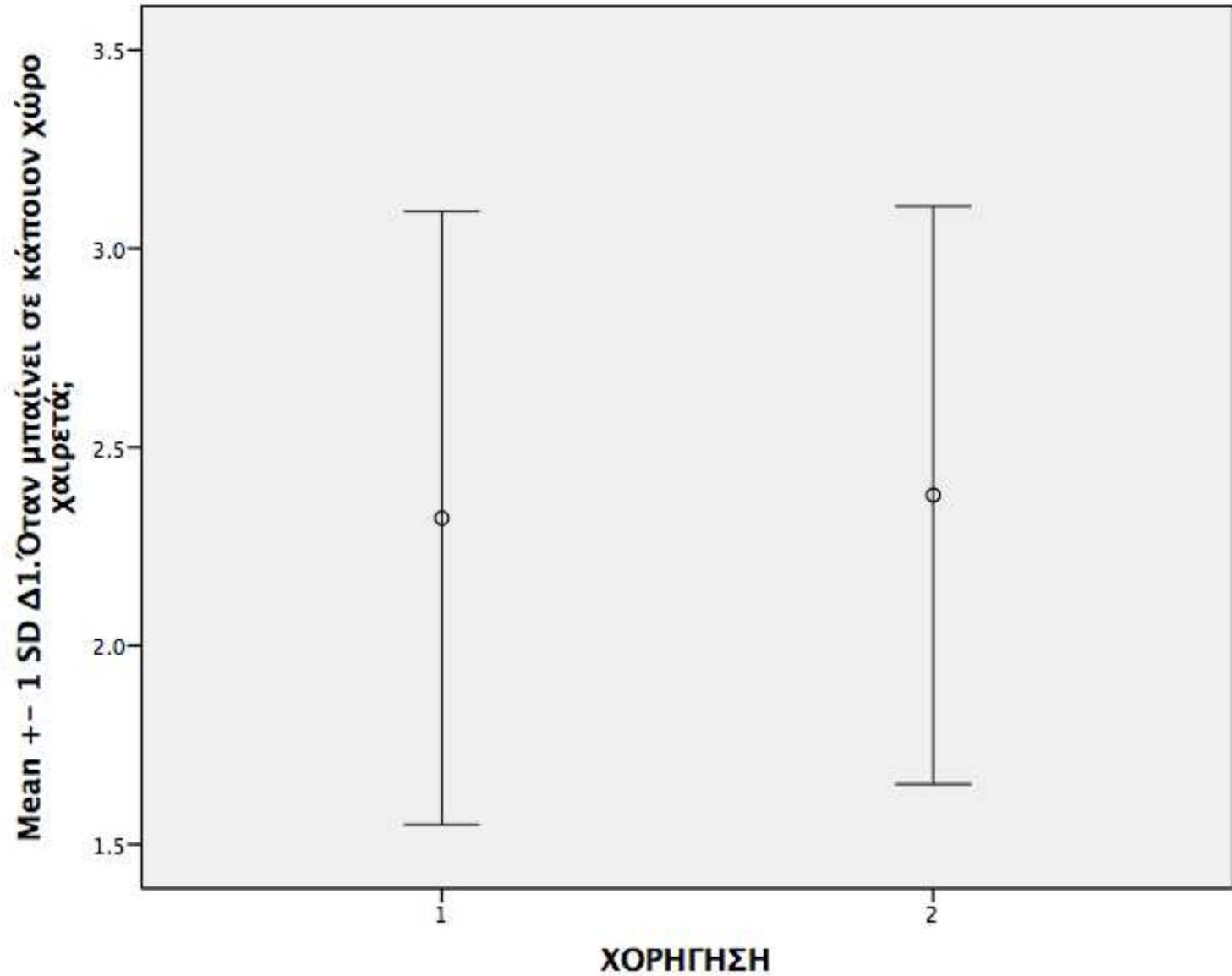
Έκφραση δυσαρέσκειας με λόγια - Θυμός

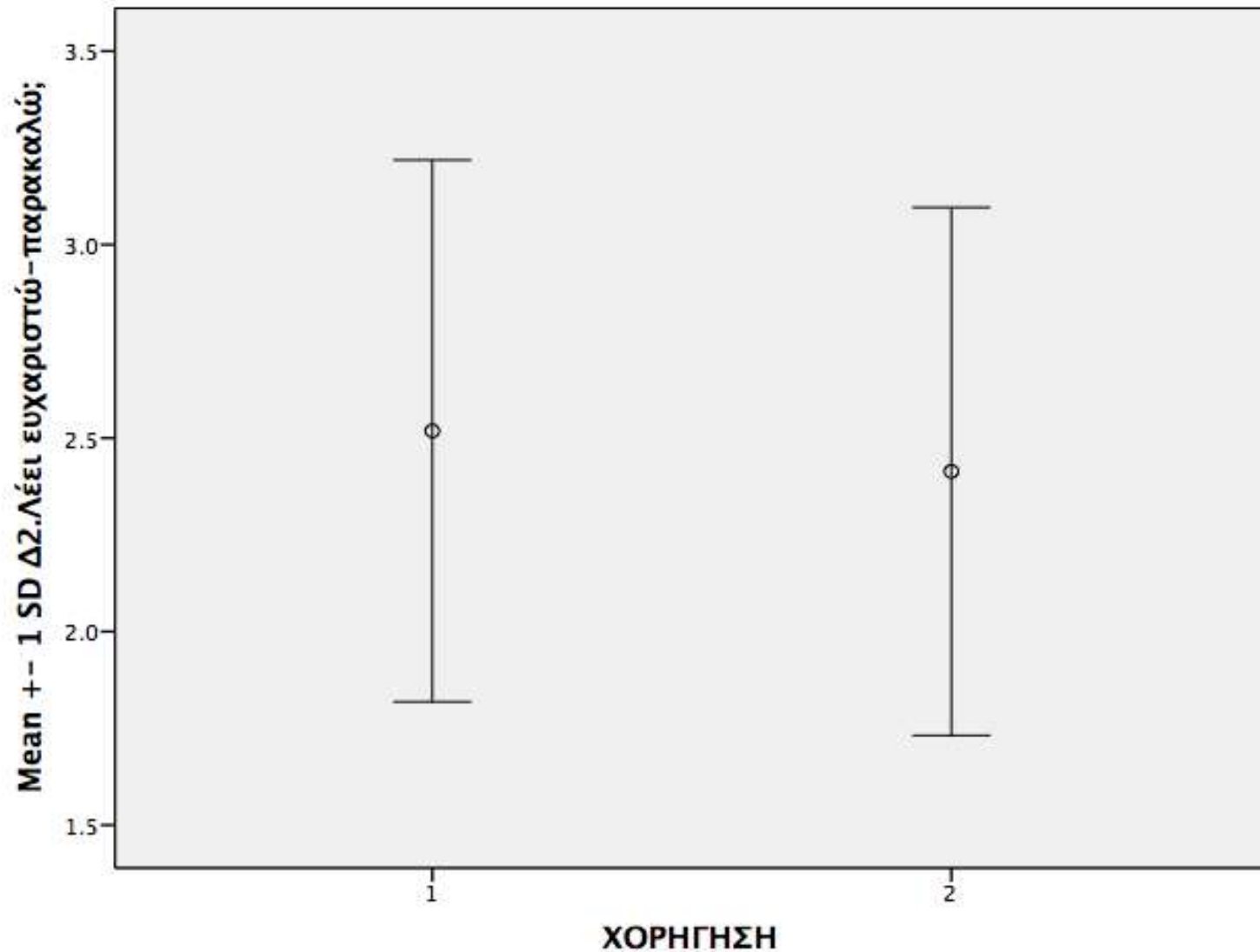
Mean \pm 1 SD ΓΣ Πώς αντιδρά όταν δεν γίνεται αυτό που θέλει; (Δείχνει μεγάλη ανοχή)

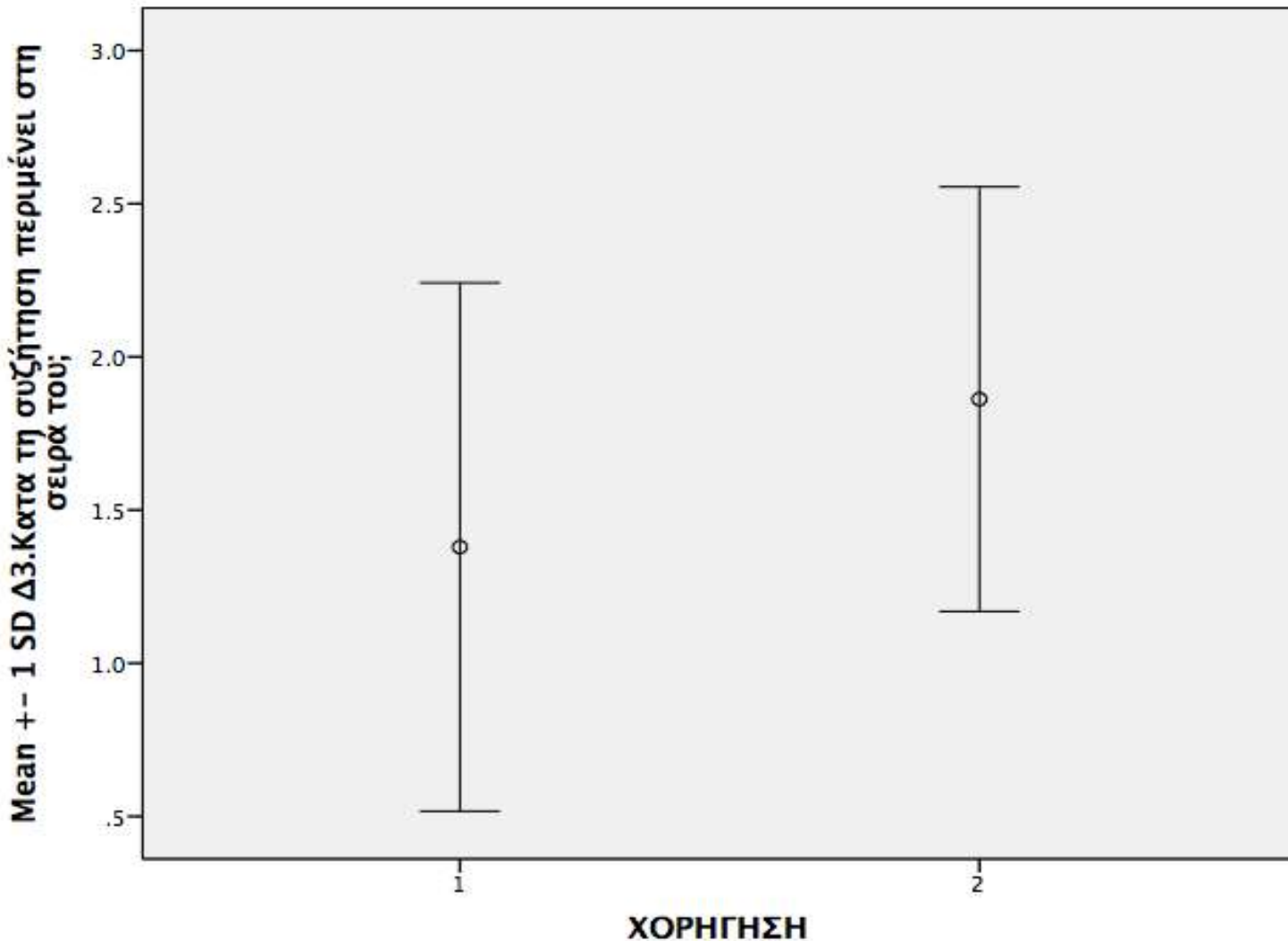
Δ1.Όταν μπαίνει σε κάποιον χώρο χαιρετά;

Δ2.Λέει ευχαριστώ-παρακαλώ

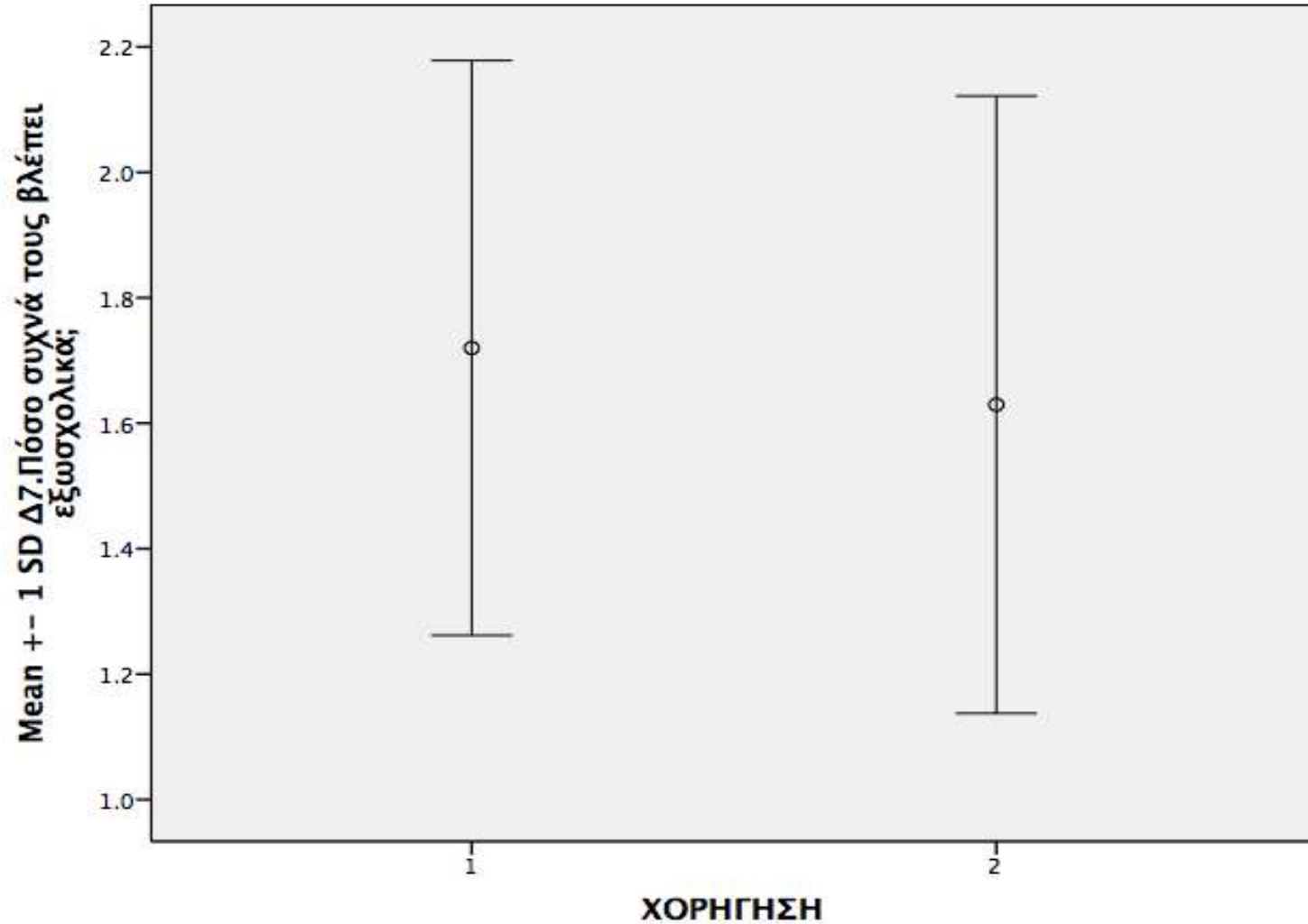

Δ3.Κατα τη συζήτηση περιμένει στη σειρά του

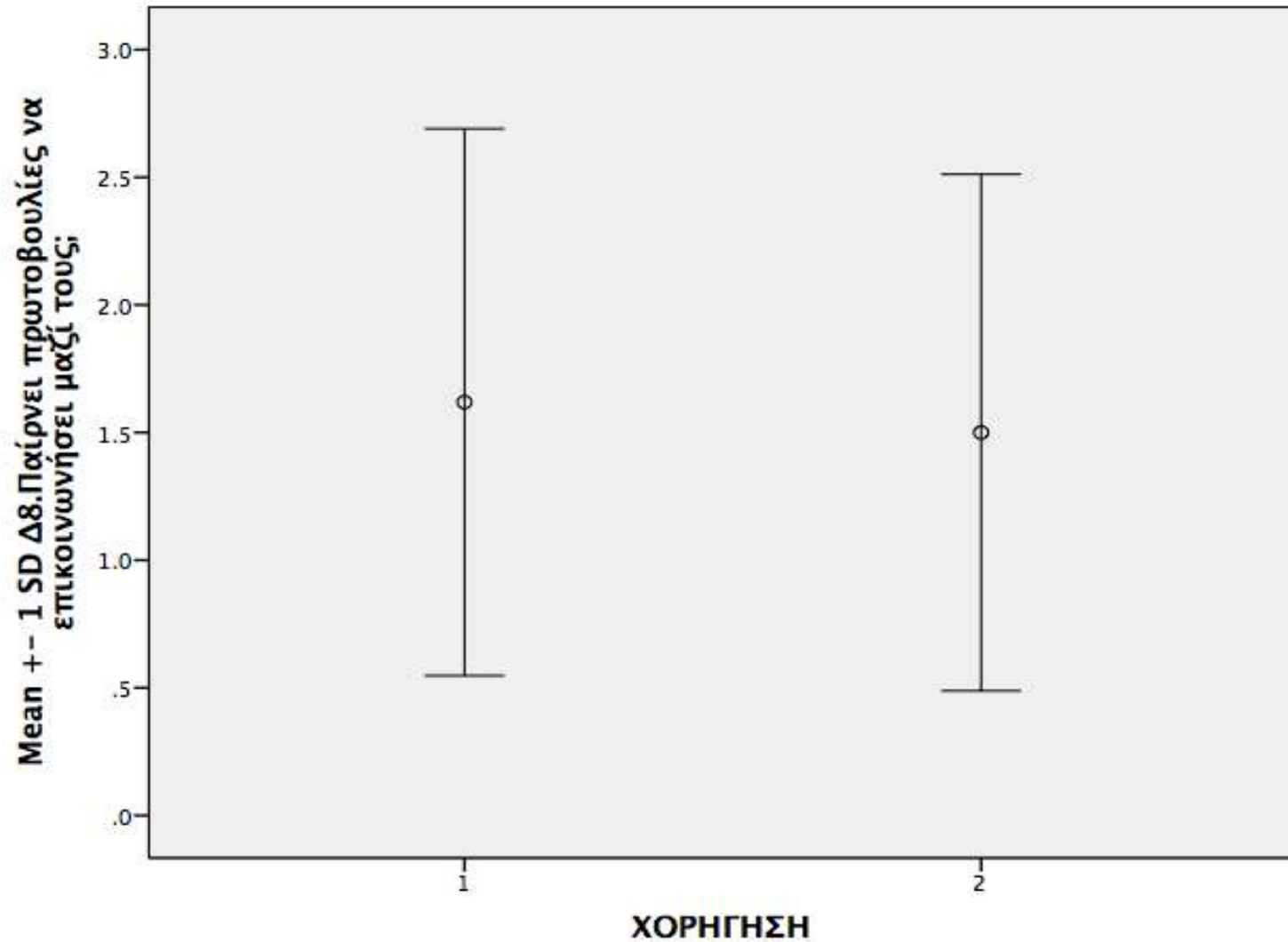

- Δ4.Έχει φίλους; 85/92
- Δ5.Εάν ναί πόσους;
 - 1:4/18
 - 2:27/22
 - 3: 31/18
 - 44,5/27
- Δ6.Τι ηλικίας είναι οι φίλοι του;
 - Μικρότεροι: 15/22
 - Συνομήλικοι: 84/78

Δ7.Πόσο συχνά τους βλέπει εξωσχολικά;

Δ8. Πάρνει πρωτοβουλίες να επικοινωνήσει μαζί τους;

Αποτελέσματα

Σύγκριση μέσης τιμής : χορήγηση X1/X 2
Στατιστικά σημαντικά αποτελέσματα- t test

Δεξιότητες επικοινωνίας:

- έναρξη διαλόγου 1,5/2 &
- συμμετοχή σε διάλογο: 1,9 /2,2

Βασικά συναισθήματα

- έκφραση της λύπης :1,3 / 1,7

Κοινωνικές Δεξιότητες

- στην τήρηση της σειράς του κατά τη συζήτηση:1/2 .
2 – 2,5.

Αποτελέσματα

Σύγκριση μέσης τιμής : χορήγηση X1/X 2

Μη στατιστικά σημαντικά αποτελέσματα- t test

- Εκφραση συναισθημάτων
 - Σύνδεση τους με συγκεκριμένα γεγονότα,
 - Λεκτική έκφραση των αρνητικών συναισθημάτων στη ματαίωση
 - Βασικές κοινωνικές δεξιότητες
- Χαιρετισμός κατά την είσοδο,
-Χρήση “ευχαριστώ- παρακαλώ”

Αλλά , το μέσο σκόρ ήταν ήδη υψηλό 2-2,5

Προκαταρκτικά συμπεράσματα1

- Προκαταρκτική- Πιλοτική μελέτη 29 ατόμων
- Εφικτό
- Τα προκαταρκτικά αποτελέσματα συνάδουν με τα αναφερόμενα στη βιβλιογραφία.
- Φαίνεται πως η πλειοψηφία...
 - A. Εμφανίζει θετική διαφορά /επίδραση ιδιαίτερα σε τομείς δεξιοτήτων συζήτησης και κοιν συναναστροφής.
 - B. Δεν εμφανίζει συνά σημαντική διαφορά στο συναισθηματικό τομέα με εξαίρεση την έκφραση του θυμού

Προκαταρκτικά συμπεράσματα2

- Γ. Διαφαίνεται μια τάση – μεμονωμένα- μείωσης των αυτοεπιθετικών συμπεριφορών, χωρίς στατιστικά σημαντικά με αντιφατικά αποτελέσματα γενικότερα στον τομέα της ανοχής στη ματαίωση.
- Δ. Έχει φίλους και τους διατηρεί, στη μεγάλη πλειοψηφία συνομήλικους τους οποίους βλέπει εκτός σχολείου σε σταθερή σχετικά συχνότητα , λαμβάνοντας επίσης την πρωτοβουλία για συνάντηση σε σταθερή συχνότητα.

Προκαταρκτικά συμπεράσματα3

Στατιστικά σημαντικές διαφορές στη MT του σκόρ παρατηρούνται μεταξύ Χ1&2

- στον τομέα της κοινωνικής επικοινωνίας
- στην έκφραση ενός από τα συναισθήματα (λύπη)
- Στον τομέα των κοιν δεξιοτήτων

Ευχαριστώ για την προσοχή σας!